

SYNDROM *PUSTEGO GNIAZDA*
STUDIUM MORALNOTEOLOGICZNE

STRESZCZENIE

Moment odejścia z domu dorosłych dzieci zamyka pewien rozdział w życiu rodziców. Posiadanie dzieci na zawsze zmienia związek. W sytuacji, gdy dzieci nie uzupełniają relacji małżeńskich, ale je zastępują, małżonkowie oddalają się od siebie. Kiedy znowu zostają sami, przeżywają na ogół rozczarowanie. Nie zawsze rodzice potrafią na nowo zbudować własną tożsamość. Po odejściu dzieci z domu, pozostaje w ich życiu pustka, której nie są w stanie niczym wypełnić. Pojawiają się uczucia smutku i przygnębienia, które w literaturze powszechnie opisywane są jako syndrom *pustego gniazda*.

Rodzice, przeżywający syndrom *pustego gniazda*, zmuszeni są do tego, by zmierzyć się z nową sytuacją, często broniąc się przed jej zaakceptowaniem. Nie chcą uwierzyć, że dzieci naprawdę odeszły z domu, żyją nadzieją, że wrócą do niego i wszystko będzie tak jak dotychczas. W pamięci zachowują ich wyidealizowany obraz. Przeżywają sprzeczne uczucia: od złości i strachu, po miłość i radość. Często pojawiają się zaburzenia snu, tracą apetyt, wykazują zwiększoną podatność na infekcje, czasem pojawiają się kłopoty natury psychicznej, z depresją włącznie. Dopiero po pewnym czasie przychodzi pogodzenie się z rzeczywistością, zaakceptowanie straty, powraca wewnętrzny pokój.

Złożona, cielesno-duchowa ludzka natura, wymaga holistycznego podejścia. Patrzenie na człowieka, jako na jedność duszy i ciała, domaga się uwzględnienia wszystkich aspektów człowieczeństwa, także duchowego. Na temat syndromu *pustego gniazda* pojawiają się prace, często o charakterze popularyzatorskim, z zakresu socjologii, psychologii i medycyny. Brakuje jednak syntetycznego ujęcia tego zagadnienia z perspektywy teologicznej. Dysertacja uzupełnia dotychczasowe spojrzenie na syndrom *pustego gniazda* teologiczny wymiar tego zagadnienia. Poglębienie problematyki syndromu *pustego gniazda* od strony moralnoteologicznej, stanowi pomoc w duszpasterskiej posłudze małżonkom, których dorosłe dzieci usamodzielnily się i opuściły rodzinny dom.

Dysertacja przedstawia szeroko rozumiany problem syndromu *pustego gniazda* w aspekcie moralnoteologicznym. Źródłem do opracowania niniejszego tematu jest nauczanie Kościoła oraz literatura przedmiotu, głównie literatura psychologiczna, socjologiczna,

medyczna i religijna. Opracowania z zakresu psychologii, socjologii i medycyny, pozwalają przybliżyć problem syndromu *pustego gniazda*, poznać jego przyczyny, przejawy i konsekwencje, a także sposoby zapobiegania. Literatura religijna i teologiczna pozwala przedstawić zagadnienie syndromu *pustego gniazda* w kontekście biblijnym, pastoralnym i moralnym oraz stanowi źródło do sformułowania konkretnych wskazań do pracy duszpasterskiej. Wsparciem dla przesłanek i wniosków teologicznych jest Nauczanie Kościoła zawarte w encyklikach, adhortacjach, listach i przemówieniach papieskich, dokumentach soborowych, dokumentach Episkopatu Polski, a także w *Katechizmie Kościoła Katolickiego*.

W rozprawie zastosowano metodę krytycznej analizy tekstów źródłowych oraz metodę porównawczą. Najważniejszą rolę odgrywa jednak metoda analityczno-syntetyczna oraz metoda pozytywnego wykładu. Całość zagadnienia została przedstawiona w pięciu rozdziałach. Pierwszy z nich koncentruje się na zjawisku syndromu *pustego gniazda*, wyjaśnia znaczenie tego pojęcia, opisując je w aspekcie psychofizycznym, społeczno-środowiskowym i biblijno-teologicznym. W rozdziale tym opisano również przemiany zachodzące w relacjach małżeńskich i rodzinnych. Drugi rozdział przedstawia syndrom *pustego gniazda*, jako wyzwanie stojące przed małżonkami i rodzicami. W tej części pracy omówiono perspektywy małżeństwa będącego w okresie postrodzicielskim, wskazano na rolę pogłębiania miłości w związku małżeńskim, przedstawiono obowiązki rodziców wobec dorosłych dzieci, a także zwrócono uwagę na rolę relacji z nowymi członkami rodziny. Kolejny, trzeci rozdział, dotyczy obowiązków, jakie posiadają dorosłe dzieci wobec swoich rodziców. W rozdziale tym omówiono wymogi IV przykazania Dekalogu w dorosłym życiu dzieci, wskazano na konieczność troski o psychiczne i materialne potrzeby rodziców, jak również podjęto próbę opisu relacji dorosłego dziecka z rodzicami współmałżonka, czyli z teściami. Czwarty rozdział niniejszej pracy poświęcony jest różnym formom społecznego wsparcia starszych osób. Zwraca uwagę na znaczenie społecznej i edukacyjnej aktywizacji ludzi w podeszłym wieku oraz prezentuje zorganizowane sposoby pomocy adresowanej do seniorów. Ostatni, piąty rozdział, koncentruje się na duszpasterskich wyzwaniach wobec osób w podeszłym wieku, przeżywających syndrom *pustego gniazda*. W rozdziale tym opisano troskę o religijno-moralne życie osób starszych, wymieniono sposoby zaangażowania seniorów w życie parafialnej wspólnoty, zwrócono uwagę na rolę aktywności dziadków w społeczno-religijnym wychowaniu dorastających wnuków oraz przedstawiono konkretne postulaty pedagogiczno-duszpasterskie.

Ł. Dawid Kwolek